

СТАНОВИЩЕ

от

проф. д-р Анжелика Велкова-Монова, дмн

ръководител катедра „Социална медицина“ на ФОЗ „Проф. д-р Ц. Воденичаров, дмн“,
МУ – София

за дисертационния труд на доц. д-р Мариела Стефанова Камбурова, дм
**„ЗДРАВЕ НА МИГРАНТИТЕ И РОМСКИЯ ЕТНОС В БЪЛГАРИЯ: МЕДИКО-
СОЦИАЛНИ АСПЕКТИ“**

за присъждане на научната степен „Доктор на науките“

Обща характеристика на дисертационния труд

Разработеният дисертационен труд от д-р Мариела Стефанова Камбурова, дм, доцент в катедра „Социална медицина и здравен мениджмънт“ на факултет „Обществено здраве“ при Медицински университет - Плевен, е с общ обем 373 страници, от които основен текст - 314 страници, 28 стр. библиография и 31 стр. с представени 9 приложения. Дисертационния труд е добре структуриран, като обособените вътрешни части на работата са логично взаимосвързани. Библиографският списък съдържа 366 заглавия, от които 68 са на кирилица и 298 – на латиница. Данните от собственото проучване са обобщени и илюстрирани с 25 информативни таблици, 74 графични изображения и 3 фотографски снимки.

Актуалност на темата

Дисертационният труд на доц. д-р Камбурова е особено актуален и значим във време, когато процесите на международна миграция стават все по-интензивни поради войни и военни конфликти, политически кризи, икономически рецесии, екологични катастрофи и други човешки беди. Тези събития значително влошават здравето на населението и правят групите в неравностойно социално положение още по-уязвими. Дисертацията изследва здравето на популационни групи, за които по принцип се знае, че са в неблагоприятна здравна и социална ситуация, но емпиричните изследвания и доказателства за това в контекста на нашата страна са доста ограничени. Проучени са неравенствата в здравния статус, достъпа до здравни услуги и здравните знания на две уязвими социални групи в перспективата на социалните детерминанти, които формират и поддържат тези системни различия. Научното изследване на доц. д-р Камбурова попълва празнини в познанието и дава отговор на редица въпроси за здравето на мигрантите и етническите малцинства (МЕМ), които се подценени и недостатъчно изучени до момента.

Във **въведението** на дисертационния труд добре е обоснована необходимостта от комплексен анализ на здравните проблеми на мигрантите и представителите на ромския етнос в България и на готовността на здравната система да отговори на потребностите на двете групи от предоставяне на достъпни и качествени услуги.

Литературният обзор е структуриран логично и демонстрира много добра осведоменост и задълбочено разбиране на докторантката по различните аспекти на темата. Повече от две трети от използваните литературни източници са от последните 5 години, като са обхванати най-съвременните посоки на развитие на познанието в областта. Обзорът започва с поставяне на рамката за анализ и намиране на решения на проблемите на здравето

на МЕМ чрез социалните детерминанти на здравето и подходите за преодоляване на несправедливите неравенства в здравето. Направен е кратък преглед на съвременните миграционни процеси, на основните понятия, международни и национални документи, политиките и дейностите за интегриране на мигрантите, както и процесите на миграция в ЕС и България в последните десетилетия. Много точно са обобщени известните проблемни области и слабости в организацията и предоставянето на здравна помощ за мигрантите.

Интересна част от литературния обзор е тази, посветена на ромския етнос, на неговата история, култура, социална интеграция, както и на съществуващите социални стереотипи и дискриминационни практики спрямо ромите в България. През призмата на социалните детерминанти на здравето са обобщени основните здравни проблеми на ромското население в страните на ЕС и в България. Правят отлично впечатление изводите на докторантката относно причините за лошото здраве, по-високата смъртност, чести инфекциозни болести, трайна загуба на работоспособност и лошо психично здраве сред ромите, както и ясно определените предизвикателства пред политиките в областта на образованието, икономическото включване и предоставянето на здравни услуги.

Обзорът завършва с правилни изводи, като са идентифицирани недостатъчно проучените аспекти на темата, които дават основание на докторантката да формулира целта и задачите на дисертационното проучване.

Цел, задачи и методиката

Във втора глава са представени целта, задачите и методиката на собственото проучване. Целта е добре формулирана. Тя е многокомпонентна и фокусира логично и ясно изследователския стремеж на доц. Камбурова.

Целта е подкрепена с 8 изследователски задачи, които гарантират нейното изпълнение. Формулирани са 5 хипотези, свързани с основните очаквани резултати.

Постановката на проучването и методите на изследване са представени професионално, компетентно и изчерпателно. Проведено е комплексно многофазово социално-епидемиологично изследване и са използвани впечатляващ набор от адекватно подбрани изследователски методи. Те осигуряват по всички аспекти на изучавания научен проблем богата информация, която подкрепя убедително тезите на авторката и обезпечава широк контекст на изследваните проблеми. Осъществена е значителна по обем изследователска работа за период от десет години (2012-2021 г.), като са обхванати общо 547 лица. Приложен е подходящ инструментариум за събиране на количествени и качествени данни от разнообразни източници. Направен е много добър методологичен анализ на специално създадените за проучването оригинални въпросници и на подбора и инкорпорирането на въпросници, изучаващи подробно различните аспекти на темата.

Резултати от собствените проучвания

В частта с резултати от собствените проучвания се съдържат детайлен и задълбочен анализ и обсъждане на събраните данни, доказващи цялостно познаване и същностно разбиране от докторантката на изследваната област. Резултатите обогатяват познанието за медико-социалните проблеми на мигрантите и ромите с перспективата на различните изследвани групи. Анализът на емпиричните данни по всяка изследователска задача показват интересни тенденции и закономерности, които доц. Камбурова открива, дефинира и компетентно обяснява.

Проучването установява негативно влияние на социалните детерминанти върху здравето на ромското население, липса на ресурси, ограничени или липсващи възможности

за достъп до здравна помощ и ефективно разрешаване на здравните проблеми. Пандемията от COVID -19 задълбочава чувствата на страх, несигурност, социална изолация, сегрегация и безперспективност. Установена е важната роля на неправителствените организации, здравните медиатори и църквата в процеса на информиране на ромите по здравните въпроси и в предоставянето на непосредствена помощ и съдействие.

Резултатите от проучването на отношенията и нагласите на населението към здравните проблеми на мигрантите показват съществени различия с мнението на специалистите, работещи с мигранти, и доказват необходимост от адекватно информиране на обществеността за здравните и социални проблеми на мигрантите, както и от мерки за преодоляване на негативните нагласи и на страха от тях като здравна заплаха.

Изводите от дисертационния труд са 8 на брой, закономерно произтичат от анализа на представените данни и проведените собствени проучвания. Те дават пълна представа за най-съществените резултати от разработката. Отправени са конкретни и точни препоръки към правилните институции и организации с отношение към решаването на установените проблеми.

Съгласна съм с формулираните от доц. Камбурова приноси с оригинален, потвърдителен и приложен характер. Те открояват значимостта на дисертационния труд като оригинално изследване на голям научен проблем и конкретизират теоретичното, методологично и практическо значение на изследването.

Автореферат и публикации, свързани с дисертационния труд

Авторефератът отразява вярно и точно структурата и съдържанието на разработката и съдържа най-важните резултати и изводи.

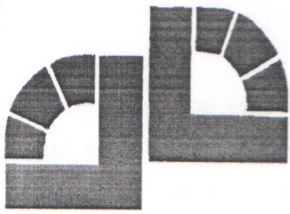
Във връзка с дисертацията доц. Камбурова е представила списък с пет публикации, три от които са статии в научни списания, а две са пълнотекстови публикации в сборници от научни конференции, проведени в страната и в чужбина.

Заключение:

Оценявам високо положително дисертационния труд на доц. д-р Мариела Камбурова. Считаю че той изпълнява всички изисквания на Правилника за приложение на ЗРАСРБ и на Правилника за развитие на академичния състав в МУ-Плевен за завършено оригинално научно изследване за придобиване на научната степен „доктор на науките“. Дисертацията се отличава с комплексна и иновативна методика, изследваща едновременно и изчерпателно здравните и социални проблеми на две уязвими социални групи, с изключителна прецизност в събирането и обработката на първичната информация, с компетентен анализ. Тя предоставя значими теоретични обобщения и приноси по голям научен проблем в областта на социалната медицина. Убедено препоръчам на уважаемите членове на Научното жури да гласуват положително за присъждане на научната степен „Доктор на науките“ на доц. д-р Мариела Стефанова Камбурова по научна специалност „Социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията“ в професионално направление 7.1 Медицина и област на висшето образование 7. Здравеопазване и спорт.

25.07.2022 г.

Изготвил становището:
Проф. д-р А. Велкова-Монова, дмн

DIALOGUE PLUS LTD

CONFERENCE INTERPRETERS, TRANSLATORS,
INFORMATION SPECIALISTS

OFFICE: 1000 Sofia, 22 Venelin Str., Tel.: (+359 2) 980 54 46

Fax: (+359 2) 986 28 51 E-mail: dialog@dialog-bg.com, www.dialog-bg.com

Translation from Bulgarian

OPINION

by

Prof. Angelika Velkova – Monova, MD, PhD, DSc

Head of the Department of Social Medicine at the Faculty of Public Health “Prof.

Dr. Ts. Vodenicharov, dmn”, Medical University - Sofia

on the dissertation of Assoc. Prof. Mariela Stefanova Kamburova, MD, PhD

„HEALTH OF MIGRANTS AND ROMA PEOPLE IN BULGARIA: MEDICAL-SOCIAL ASPECTS“

for awarding the scientific degree “Doctor of Sciences”

General characteristics of the dissertation

The dissertation developed by Dr. Mariela Stefanova Kamburova, MD, Assoc. Prof. at the Department of Social Medicine and Health Management at the Faculty of Public Health in the Medical University – Pleven is with a total volume of 373 pages, of which the main text comprises 314 pages, 28 pages of bibliography and 31 pages with submitted 9 appendixes. The dissertation is well-structured with the separate sections being logically interrelated. The bibliography list contains 366 titles, of which 68 are in Cyrillic and 298 – in Latin. The data from the own research have been summarized and illustrated by means of 25 informative tables, 74 graphic images and 3 photographic pictures.

Relevance of the topic

The dissertation of Assoc. Prof. Kamburova is particularly relevant and important at times, when international migration processes are becoming more intense, due to wars and military conflicts, political crises, economic recessions, ecological disasters and other human calamities. Such events significantly aggravate the health condition of the population and make disadvantaged groups even more vulnerable. The dissertation examines the health of population groups, for which it is generally known that they are in unfavorable health and social situation, but empirical evidence and proofs of this in the context of our country are quite limited. Inequalities related to health status, access to health care and health information of two vulnerable social groups have been examined in the light of social determinants, which cause and maintain these systemic differences. The scientific research of Assoc. Prof. Kamburova fills the gaps in the knowledge and provides answers to a series of questions related to the health of migrants and ethnic minorities (MEM), which have been underestimated and not sufficiently studied until now.

The **introduction** of the dissertation provides sufficient evidence of the need to carry out a comprehensive analysis of the health problems of migrants and representatives of the Roma ethnical group in Bulgaria and of the capacity of the healthcare system to respond to the needs of the two groups for accessible and high quality services.

The **literature review** is logically structured and demonstrates the candidate’s very good awareness and deep knowledge of different aspects of the topic. More than two thirds of the literature sources used were published in the past 5 years, covering the latest knowledge

development trends in the field. The review begins with setting the analysis framework and finding solutions to the health problems of MEM by means of social health determinants and approaches to overcoming unfair health inequalities. A short review has been made of contemporary migration processes, key concepts, international and national documents, policies and activities for integration of migrants, as well as migration processes in EU and Bulgaria in the last decades. The areas of concern and weaknesses in the organization and provision of healthcare of healthcare to migrants are very accurately summarized.

An interesting part of the literature review is the one dedicated to the Roma ethnical group, its history, culture, social integration, as well as to existing social stereotypes and discriminatory practices towards Roma in Bulgaria. Through the prism of social health determinants the main health issues of the Roma population in EU countries and Bulgaria have been summarized. An excellent impression is created by the conclusions of the candidate as regards the causes of poor health, higher mortality rates, frequent infectious diseases, permanent loss of working ability and poor mental health among the Roma population, as well as clearly defined challenges to policies in the field of education, economic inclusion and healthcare.

The review is finalized with the proper conclusions, identifying the insufficiently studied aspects of the topic, which give reasons to the PhD holder to formulate the aim and tasks of the dissertation research.

Aim, tasks and methodology

The second chapter presents the aim, tasks and methodology of the own research. The aim has been clearly formulated. It is multicomponent and clearly and logically focuses the research ambition of Assoc. Prof. Kamburova.

The aim has been supported by 8 research tasks, which guarantee its attainment. A total of 5 hypotheses have been formulated, related to the main expected results.

The formulation of the research and the research methods are presented in a professional, competent and exhaustive way. A comprehensive multiphase social-epidemiological research has been carried out and an impressive set of adequately selected research methods have been used. They ensure in all aspects of the studied scientific problem rich information, which convincingly supports the author's theses and secures a broad context of the studied problems. A considerable amount of research work has been carried out for a period of ten years (2012-2021), covering a total of 547 persons. A suitable toolbox has been used for collecting quantity and quality data from various sources. A very good methodological analysis of specifically created for the research original questionnaires and the selection and incorporation of questionnaires, studying in detail the various aspects of the topic.

Results from the own research

The section with results from the own research contains a detailed and thorough analysis and discussion of the collected data, proving the overall knowledge and essential understanding on behalf of the PhD holder of the research field. The results expand the existing knowledge of the medical-social problems of migrants and Roma people with the perspective of the different studied groups. The analysis of empirical data on each research task shows interesting tendencies and patterns, which are identified, defined and competently explained by Assoc. Prof. Kamburova.

The research established a negative impact of the social determinants on the health of the Roma population, lack of resources, limited or lacking possibilities for access to healthcare and effective tackling of health issues. The COVID-19 pandemics increases the feelings of fear, insecurity, social isolation, segregation and lack of prospects. The important role of non-

governmental organizations, health mediators and the church has been identified in the process of informing Roma people of health issues and providing immediate help and assistance.

The results from the research into the attitudes and views of the population as regards the health problems of migrants reveal significant differences from the opinion of specialists, working with migrants and prove the necessity for adequate public information campaigns as regards the health and social problems of migrants, as well as for measures to overcome negative attitudes and the fear of them as constituting a threat to health.

The conclusions from the dissertation are 8, naturally resulting from the analysis of the provided data and the conducted own research projects. They give a full idea of the most essential results from the dissertation. Specific and exact recommendations have been made to the proper institutions and organizations concerned with the tackling of the identified problems.

I agree with the contributions formulated by Assoc. Prof. Kamburova of original, affirmative and applied character. They underline the significance of the dissertation as an original research of a big scientific problem and specify the theoretical, methodological and practical meaning of the research.

Author's abstract and dissertation-related publications

The author's abstract reflects truthfully and exactly the structure and content of the dissertation and contains the most important results and conclusions.

In connection with the dissertation Assoc. Prof. Kamburova has provided a list of five publications, three of which comprise articles in scholarly journals, while two are full-text publications in collective volumes from scientific conferences, which took place in Bulgaria and abroad.

Conclusion:

I highly appreciate the dissertation of Assoc. Prof. Mariela Kamburova. I consider that it complies with all requirements of the Rules for the Application of ADASRB and the Rules for the Development of the Academic Staff in MU-Pleven for completed original scientific research for acquiring scientific degree "Doctor of Sciences". The dissertation is characterized by a complex and innovative methodology, studying simultaneously and exhaustively health and social issues of two vulnerable social groups with outstanding precision in the collection and processing of the primary information, with a competent analysis. It provides important theoretical summaries and contributions concerning a great scientific issue in the field of social medicine. I convincingly recommend to the honorable members of the scientific jury to vote in the affirmative for awarding the scientific degree "Doctor of Sciences" to Assoc. Prof. Mariela Stefanova Kamburova, MD, PhD in the scientific subject "Social Medicine and Organization of Healthcare and Pharmacy" in professional field 7.1 Medicine and field of higher education 7. Healthcare and sport.

25.07.2022

Opinion drafted by:
Prof. Angelika Velkova – Monova, MD, PhD, DSc

I, the undersigned Katerina Georgiyeva Macheva, hereby certify that this is a full, true and correct translation from Bulgarian into English language of the document attached. The translation consists of 3 pages.

Translated by: (signature)

